

Запалімо свічу пам'яті людської

Сценарій

Учень.

Відкрийтеся, небеса,
Зійдіть на землю!
Усі українські села, приліски, хутори,
Повстаньте всі, кому сказали: вмри!
Засяйте над планетою, невинні душі!
Зійдіть на води й суші,
Збудуйте пам'яті невивгасний собор!
Це 22-й рік.
Це 33-й рік.
Це 46-й рік.
Голодомор... Голодомор... Голодомор...

Учень.

Пекельні цифри та слова
У серце б'ють, неначе молот.
Немов прокляття ожива
Рік тридцять третій...
Голод... Голод...

Учень.

Страшне число у нелюдській напрузі
Пропалює світи до глибини.
У тридцять три розіп'ято Ісуса.
У тридцять третім на земному прюзі
Розіп'ято мільйони без вини.

Літописець.

Літа 1933-го від Різдва Христового був в Україні Великий Голод... Не було ні війни, ні посухи. А була тільки зла воля одних людей проти інших. І ніхто не знав, скільки безвинних людей зійшло в могилу – старих і молодих, дітей і ще ненароджених – у лонах матерів...

Сонце сходило над вихололими за довгу зиму полями, сідало за обрій кольору крові і не впізнавало землю. Чорне вороння згряями ширяло над селами, заціпенілими в тяжкому смертному сні.

Танули на обширах України важкі сніги весни 1933 року, являючи світові трупний сморід, апокаліптичні видива, співмірні хіба що з картинами страшного суду.

Звучить скорботна музика (Євген Станкович «Панахида за померлими з голоду». Вступ.)

1-й ведучий. 80 років тому мільйони синів і доньок України, мільйони невинних людей, мільйони наших рідних і близьких були без жалю винищені Голодомором. Тоталітарний комуністичний режим свідомо спланував і здійснив терор нашого народу голодом.

2-й ведучий. 80 років тому наш народ пережив катастрофу, яка могла зупинити життя всієї нації. Голодомор приніс не лише страждання і смерть. Він посіяв страх серед людей. Тільки правда про геноцид українського народу і чиста пам'ять про усіх полеглих здатна звільнити нас від мороку минулого.

1-й ведучий. Пам'яті мільйонів українських селян, які загинули мученицькою смертю від голоду, заподіяного сталінським режимом у 1932-1933 роках.

2-й ведучий. Пам'яті тисяч українських сіл і хуторів, які зникли з видноколу землі після найбільшої з трагедій 20 століття, присвячується.

1-й ведучий. Їм – неоплаканим і невідспіваним...Їм – похованим без труни й молитви... позбавлених могили й шани – присвячується цей захід-реквієм.

Жила Вкраїна. Плакала, стогнала
Проте я твердо свідчити берусь:
За всі віки безхліб'ям не загнала
Нікого в землю Україна-Русь.
Від тих часів, коли з'явилось рало,
Голодних мук не відало село.
Хай неврожай – та люди не вмирали:
З двадцятим віком лихо це прийшло.

2-й ведучий. Шановні присутні! Сьогодні ми зібралися, щоб у скорботі схилити низько голови перед пам'яттю людей різного віку, яких на родючих землях, між буяння хлібів, між квітучими садами прирікали вмирати від голоду.

1-й ведучий. Голодомор 1932 –1933 років – найчорніший час в історії України. І через багато років боляче ступати стежками жахливої трагедії, яка сталася на благословенній землі квітучого українського краю. Ніде в світі не зафіксовано голоду, подібного тому, що випав на долю країни з найродючішими землями. Як могло трапитися, щоб у житниці світу зник хліб, люди залишилися без жодної зернини?

2-й ведучий. 1932–1932 роки були бурхливі. Селян примушували вступати до колгоспів. Записували всіх членів родини. Вступ до колгоспу вважався добровільним лише на словах, насправді – все це здійснювалося насильно, під загрозою виселення.

1-й ведучий. У селах було організовано спеціальні бригади, які проводили подвірні обшуки з конфіскацією запасів їжі. Спочатку забирали надлишки пшениці, а потім усе підряд: зерно, бобові, буряки, картоплю та інші продукти. Люди кричали, плакали, лаяли, проклинали... Настав голод 1932-1933 років.

2-й ведучий. Це було не стихійне лихо, а зумисне підготовлений голодомор 1932-33 років. Влада забрала у людей все. Все, до останнього колоска, до останньої зернини. Це був розбій, свідомо спрямований на фізичне винищення селян, українців. Масове голодування почалося в грудні 1931 року і тривало до вересня 1933. 22 місяці народ страждав, мучився, вмирав. Моторошно подумати, але навесні 1933 року, коли настав пік голоду, на Україні щодня вмирало голодною смертю 25 тис. чоловік, щогодини – 1 тисяча, щохвилини – 17 чол. Голод забрав протягом 1932-33 років, за різними підрахунками, від 7 до 10 мільйонів людських життів.

(З обох боків сцени виходять маленька схудла дитина і учениця в ролі України – в чорній накидці поверх українського костюма), (мелодія).

Україна. Хто се? Чий голос щоночі просить?

Дитина. «Хлібця! Хлібчика дай! Мамо, матусю, ненечко! Крихітку хлібця!»

Україна. Хто водить за мною запалими очима – криницями, очима, у які переливалися всі страждання, муки й скорботи роду людського, і розпинає душу мою на хресті всевишньої печалі? Чий же це мільйонноголосий стогін у мені? Хто щоночі будить, стогне, квилить, плаче і веде у холодну ріку, де розлилися не води, а сльози мого народу? У ній ні дна, ні берегів...

(підходить до дитини, обіймає за плечі)

Учениця 1. (входить із запаленою свічкою)

І знову вони йдуть щодня, щоднини, щоночі, мільйони тіней, мільйони очей, прошують небесним Чумацьким шляхом і повертають до мого серця... Ідуть українські великомучениці, пригортають до грудей немовлят Босоногі Богородиці в домотканих сорочках, пливуть Марії – Оранти, святі Покрови роду нашого. Василі, Івани, Петри, янголи крізь мене летять. Лишають білий крик, білий зойк білих крил, що сходять у мені чорно – пречорною мукою.

Учениця 2. (входить теж із запаленою свічкою)

Йдуть з осінніх боліт, із снігових заметів, із весняних дібров, і в білих розвернених садах на всіяних кульбабою лугах падають. Чи ж то я, чи моя пам'ять, а чи душа летить у ту весну і квилить – голосить у Всесвіт? Кричу до мовчазного з разками пташиних ключів неба, до білих садів, схожих на велетенські мари, здіймаю руки до Місяця, схожого на вогник возкової поминальної свічі людського життя... Мільйони погаслих свічок.

Україна. (підходить ближче до краю сцени)

«Небо! Помози! Дай манни небесної погодувати помираючих! Саде! Сотвори диво! Плоду дай помираючим! Місяцю! Сили дай помираючим! Земле! Жита дай, гречки дай, проса дай не в липні, а у весняну пору дай!

Господи! Вседержителю наш! Чи ж ти осліп від горя і людських гріхів! Поглянь – червона орда знову жнивує на моїй землі. Глянь на ті покоси! Таких жнив, такого жнива світ не знав від сотворіння, таких покосів іще не бачитиме ні Земля, ні Небо. Подивись на те різнотрав'я, на квіт, на пуп'янки, на ... Господи! Невже і там, у Твоєму раю, є Україна, яку заселяєш від нині святими душами?!

Сину Божий! Ісусе Христе! Спасителю наш! Порятуй від голодної смерті народ мій, у якого дика саранча забрала до зернини! Ти ж умів двома рибинами і п'ятьма хлібинами нагодувати п'ять тисяч. Сотвори диво – нагодуй! Порятуй!

Богородице! Матір наша небесна! Свята Покрово, покровителько люду святоруського!

Куди ж ви всі відійшли? Чого ж залишили мою землю і нарід мій на поталу червоних дияволів? Чи ж не бачите, що вони доточують кров із могутнього українського дерева? Чи ж не бачите криниці, повної українських сліз? Чи ж

не бачите, що то не Україна вже, а велетенська могила? Де ж ви, сили небесні?»

Учениця 2. І стояла Вона, осліпла від горя, обдерта, сива, напівблаженна, мукою підпирала небо, моторошно роззиралася, Мати – Україна, на велетенському хресті розіп’ята й вишіптувала:

Україна. «Доньки мої! Заждіть! Ось квасок, петрушечка зійдуть. Вже ген зозуля маслечко колотить, вже ген жита зеленіють, сади біліють. Івани, Марії, Тараси! Стривайте! Зачекайте! Куди ж ви? Як же я без вас?»

Ведучий 1. Вимирали сім’ями, хатами, селами. Виснажені люди падали на вулицях, під тинами, де їх заставала смерть. По селах їздили підводи, підбираючи померлих, а деколи забирали ще живих людей (щоб не приїздити за ними вдруге), хоронили заживо у спільних, братських могилах, без домовин, просто засипали землею. Рятуючись від смерті, щоб затамувати страшні голодні муки, люди їли м’ясо дохлих коней, після чого тяжко хворіли і все-таки помирали. Порпалися в гнилій картоплі, вишукуючи в ній щось їстівне. Харчувалися бур’яном-лободою, калачиками, цвітом акації. З листя липи пекли коржі. Їли горобців, ворон, котів, собак. Полювали на ховрахів. Від голоду нещасні втрачали розум. Були випадки, коли матері вбивали свою дитину, щоб звареною з неї їжею погодувати себе і залишених живими решту дітей, поки черга не дійде і до них. Людоїдство стало явищем розповсюдженим.

Ведучий 2. Україну перетворюють на гігантську резервацію, в якій почав містично владарювати Голод.

Ведучий 1. Розпочалась тотальна війна, жорстокішої за яку не знав світ: людей не рубали, не стріляли у них просто забрали всю їжу, оточили військами і спокійно дивились, як вони повільно, у нестерпних муках помирають із голоду.

То був страшний навмисний злочин,
Такого ще земля не знала,
Закрили Україні очі
І душу міцно зав’язали.
Сліпу пустили старцювати...
То був такий державний злочин –
Здригнулась навіть мертва Кафа,
Мерцями всіялося поле.

Ні хрестика і ні могили –
То був такий навмисний голод...

Ведучий 2. Голодне лихоліття найбільше вразило дітей. Третина всіх померлих від голоду – діти. Вони виявились найменш захищеними, не брали участі у колгоспному виробництві, а відтак, не отримували рятівних 100-300 г хліба на працюючого. За переписом населення 1926 року дітей віком до 4-х років виявилось 16%, тобто у голодному 1933 році їм мало б виповнитися 10 років. Якою була доля дітей у страшні тридцять роки ХХ століття?

Ведучий 1. На світі весна. А над селом нависла чорна хмара. Діти не бігають, не граються. Ноги тонесенькі, складені калачиком, великий живіт між ними, голова велика, похилена лицем до землі, а лиця майже немає, самі зуби зверху. Сидить дитина і гойдається всім тілом назад-вперед, скільки сидить, стільки і гойдається. І безконечна одна пісня на півголосом: їсти, їсти. Їсти... ні від кого не вимагаючи, ні від матері, ні від батька, а так, у простір, у світ – їсти, їсти, їсти.

Ведучий 2. Влітку, у серпні зорепад. Теплими погожими ночами зірки падають додолу, падають, але не розбиваються, бо застигають у повітрі, спалахують, востаннє перемовляються між собою перед тим, як піти у вічність. Але то не звичайні зірки, ті зорі – душі безневинно вбитих діточок. Постійте тихо в передсвітанні біля вікна, розчиніть його навстіж і послухайте, про що гомонять зорі-душі.

*(Звучить повільна музика, із-за сцени повільно виходять три «зіроньки».
Вони кружляють у танці, зупиняються)*

1-а зірка. А мені заподіяли смерть за «5» колосочків. Було це літечком 33-го. Я з маленькою сестричкою Катрусєю пішла на колгоспне поле по колосочки. Ой, як хотілося їстоньки! Катруся опухла від голоду, сиділа на землі і рученятами ловила волошку, щоб з'їсти її. Я озирнулася, зірвала 1 колосок, 2-ий, 3-ій і раптом схопив мене голова сільської ради і поволік до воза... Мене били, палили сірниками ручки, ламали пальчики і били, били, били... поки не забили. Вбили за п'ять колосочків, а було мені 6 рочків. І Катруся моя теж померла, тепер вона теж зіронька.

(Діти беруться заруки, кружляють)

2-а зірка. І мені хотілося їсти, мене Ганнусею звали. Спочатку померли мої бабуся і дід. З голоду попухли і здавались дуже великими. Прийшли дядьки, повкидали їх на воза і завезли за село до ями. Мій тато пішов до міста за

хлібом і не повернувся – його міліціонер з рушниці застрелив. Я в матінки просила: «Відріж мені пальчика, я його з'їм, а то він не перекушується». Мама обнімала, цілувала мене, а з її великих запалих очей котилися сльози. Надвечір мама помила нас з братиком, одягла в чисті сорочечки, напоїла маковинням... І вже нас не стало.

3-я зірка. А я Андрійком був! Було мені 3 роки. Мене матуся зарубала... З моїх ручок, з моїх ніжок холодець зварила старших братиків і сестричок ним погодувала. А мою голівоньку до свого серденька прихилила, люлі-люлечки співала, любим дитям називала. А через два дні моя рідна, люба мама в річці утопилась. Ой, уже світає! Нам пора...

Вірш «Мати»

Мої синочки, доньки малолітні!
Ви сині, мов німого неба синь!
І як же так, у сонцещедрім квітні ви
вмерли.
Згинь же, смерте, згинь!
О, діти, діти, ангели невинні!
Чом ви так тяжко й страшно мовчите?
Ви вже ніколи рідній Україні своїх
сердець не віддасте...
Ви, не розумівши, згинули дочасно,
поклав у землю вас голодомор.
Волаю я, їх матінка, до Спаси:
«Звільни нас від грабіжників-потвор.
О, Боже правий!
Ти мій вчуєш голос, спаси нас від
проклятої чуми.
Я ж бачу, як важкий достиглий колос,
Схилився над голодними дітьми».

Ведучий 1. Голод – страшенна біда людства. Історія містить чимало свідчень цього лиха. Від голоду гинули люди і в Стародавній Греції і в Стародавньому Римі.

Ведучий 2. Але 1933 рік у цьому чорному ряду стоїть окремо. Бо це перший і єдиний випадок за всю історію людства, коли голод організували правителі країни. Такого не знала жодна країна ні в які часи.

(Спогади очевидців)

Учень 1. «Їли кішок, собак. Одного разу знайшли в соломі цілий виводок їжаків, їх теж поїли. А сусіди померли всі..»

Учень 2. «...Батька вбили на моїх очах за те, що виступив проти тих, хто забирав зерно у людей...Пустіли села, заростали бур'яном поля. Голодомор стер із пам'яті все хороше з дитинства...»

Учень 3. «...Пекли хліб із гречневої полови, їли гнилу та мерзлу картоплю, крис, кору з дерев...»

Учень 1. «У моєму рідному селі у людей забирали зерно і вивозили на пустир, заривали в землю, щоб згнив. Навмисно підпалювали потяги з хлібом, щоб не дістався голодним...»

Учень 2. «Наша односельчанка після смерті чоловіка залишилася одна із трьома дітьми, які спухли з голоду, стали слабкими, надії на те, що вони виживуть, не було. Тоді мати, щоб врятувати хоч когось із діток, зарізала 10-річного Петрика, а його м'ясо зварила. Після цього бідна жінка втратила розум. В такому стані її забрали невідомо куди».

Ведучий 1. Які наслідки голодомору? Скільки людей загинуло? Чи все встановлено?

Ведучий 2. Голод послав у сиру землю від 3,5 до 13 млн. селян. Третина померлих – діти, які не дали нащадків.

Ведучий 1. Наслідки голодомору – це і великі духовні втрати, які цифрами не зміряти. Скільки селян, яким пощастило вижити, які були землеробами з діда-прадіда, відсахнулись від своєї селянської долі, зреклися мови своєї, звичаїв, пісень!

Ведучий 2. І ще одна гірка істина. У могилу голодомору зійшли найкращі. Гинули працьовиті самостійні Хазяї, яким «пришивали» куркульські справи. Все здібне, талановите, здорове духом і тілом, що мислило і протестувало, – все це винищувалося з корінням.

Вірш «Ні труни, ні хрестів»

Ні труни, ні хрестів,
І ні тризни!
Прямо в яму. Навіки-віків!
Чорна сповідь моєї Вітчизни,
І її затамований гнів.

Ні віночка. Ні навіть барвінку...
Наче падалиць – під вітрюган
То причастя твоє, Укранко.
Українцю, то твій талісман.
Ні могили, ні хресного знаку.
Щоби пам'ять розтерти на дерть!
Це тобі, Україно, подяка.
Щоб на всі покоління.
Ущерть!

Ведучий 1. Світ знає Нюрнберг, де сиділи на лаві підсудних гітлерівські злочинці проти людства і людяності. ПДСУДНІ чинили злочини проти чужих народів. Але світ не знає процесу над злочинцями, які чинили катівську наругу, КУДИ більшого масштабу, над своїм народом. Світ МУСИТЬ про це знати – У всіх страхітливих обсягах, деталях ТА подробицях.

Ведучий 2. Нам потрібен суд честі, СУД справедливості над сталінською імперією, над злочинами проти українського народу в ХХ столітті. Не просто СУД над мертвими, а застереження живим. Бо безпам'ятна легко перетворити на раба, зробити з нього ката власного народу.

Ведучий 1. Плаче за дітьми своїми Україна-мати. Плаче і не може втішитись, бо їх немає... Підносить молитви Церква Христова, щоб Господь упокоїв їхні душі в оселях праведних.

1-й ведучий. І щовесни, у Великодню ніч, як забуває зело, як спалахнуть цвітом сади, і зійде місяць, і вода вистоїться у ставках та криницях, і змовкне лихо – приходять з небес три жони святі.

(Під час цих слів учасники, що стоять позаду ведучих, з'єднують рушники, утворюючи з них ворота, крізь які мають пройти «жони святі»)

2-й ведучий. Перша жона – Русь Київська велика.

(Дівчина в одязі київської княгині проходить крізь «ворота» і займає місце праворуч од ведучих)

1-й ведучий. Друга жона – преславна Січ – Україна козацька.

(Учасниця у вбранні козачки проходить крізь «ворота» і стає на передньому плані ліворуч від них)

2-й ведучий. Третя жона –голодом морена, Чорнобелем труєна, але жива – наша Україна-мати.

(Біла постать проходить крізь ворота і займає місце на передньому плані по центру. Чути церковний передзвін)

1-й ведучий. Тоді дзвонять дзвони десятиної церкви, Святої Пирогощі, Михайлівського золотоверхого монастиря, козацького межигірського і всіх церков, червоними дияволами понищених, і чути невмирущі голоси.

(Під час слів ведучого всі учасники повертаються один до одного обличчям і «розстеляють» рушники, тримаючи їх на рівні зігнутих рук)

Русь Київська. Ходи до мене вечеряти, роде мій!

Україна козацька. Марії, Ганни, Уласи! Петри, Михайли! Мокрини, Домахи, Пилипи, Василечки! Ласкаво прошу до столу!

Біла постать. Пригощайся, роде мій скорботний! Діти мої – квіти зітнуті! Ключ мій журавлиний, на рідній землі підстрелений!..

1-й ведучий. І пливуть Чумацьким Шляхом білі тіні з білої небесної України, і сідають до поминальної вечері.

2-й ведучий. І знову чути невтишимі материнські голоси...

Біла постать. Роде мій небесний! Народе Божий неоплаканий!

Русь Київська. Лика неціловані! Руки не перехрещені!

Україна козацька. Душі рідні, перед ворітьми Господніми не поблагословенні!

Утрьох разом. Прости, народе Божий! Прости, народе Божий!

Пісня «Свіча» (Учасники запалюють свічки і виходять всі на сцену)

Матеріал використано з інтернет джерела: <http://metodportal.com/node/36700>